

9. Osvitno-profesiina prohrama pershoho (bakalavrskoho) rinvia osvity stupenia vyshchoi osvity, bakalavr, haluzi znan, 20 Ahrarni nauky ta prodovolstvo spetsialnosti, 208 Ahroinzheneriia, (2018), Available at: <http://www.kntu.kr.ua/doc/educational%20program/bachelor/208.pdf>.

10. Otsenka sistemyi podgotovki inzhenerno-tehnicheskikh kadrov: materialy kompleksnogo issledovaniya potrebnostey krupneyshih regionalnyih rabotodateley (2016), Ekaterinburg: UrFU, OOO «Izdatelskiy Dom «Azhar», 272 p.

11. Agricultural Engineers. Career, Salary and Education Information (2017), Available at: <https://collegegrad.com/careers/agricultural-engineers>.

ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ АСПЕКТЫ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ ПРОВЕРКИ МЕТОДИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ РАЗВИТИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО АГРОИНЖЕНЕРИИ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ МАШИН
И. М. Буцык

Аннотация. В статье отражены основные этапы проведения экспериментальной проверки методической системы формирования исследовательской компетентности, охарактеризованы методика и объем эксперимента, определены измерения и выборка, описан процесс подбора контрольных и экспериментальных групп, охарактеризована методика проверки полученных в опытах результатов.

Ключевые слова: исследовательская компетентность, система, методическая система, экспериментальная проверка.

ORGANIZATIONAL ASPECTS OF EXPERIMENTAL VERIFICATION OF THE METHODOICAL SYSTEM OF DEVELOPING THE RESEARCH COMPETENCE OF SPECIALISTS IN AGROENGINEERING IN THE PROCESS OF STUDYING AGRICULTURAL MACHINES
I. M. Butsyk

Abstract. The article describes the main stages of the experimental verification of the methodical system of research competence formation, describes the methodology and scope of the experiment, determines the measurements and sample, describes the process of selection of control and experimental groups, describes the method of checking the results obtained in the experiments.

Key words: research competence, system, methodical system, experimental verification.

УДК 378.22.015.311(043.5).

ЕЛЕМЕНТИ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК СКЛАДОВА ІНТЕГРАЛЬНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ВИЩОЇ ШКОЛИ

О.В. ВЕРІТОВА, аспірант кафедри освіти та управління навчальним закладом
Класичного приватного університету
E-mail: olga.veritova@gmail.com

Анотація. Актуальність. У педагогічному дискурсі проблема розвитку емоційного інтелекту на цей час вивчена недостатньо, зокрема все більш актуальною постає проблема розвитку емоційного інтелекту майбутніх педагогів вищої школи. Мета дослідження полягає в обґрунтуванні можливості розвитку елементів емоційного інтелекту у майбутніх педагогів вищої школи на основі трьох механізмів функціонування емоційного інтелекту та місця цих елементів в їхній інтегральній компетентності у вигляді відповідних здатностей. Методи. У дослідженні застосовано аналіз структури емоційного інтелекту з точки зору можливості розвитку його елементів у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів вищої школи; моделювання навчальної діяльності студентів; акмеологічний аналіз реальних систем діяльності викладачів вищої школи у процесі вивчення педагогічних дисциплін. Результати дослідження: встановлено, що у структурі емоційного інтелекту емоційний інтелект суб'єкта діяльності та емоційний інтелект особистості піддаються розвитку у дорослому віці; сформульовано

компоненти структури емоційного інтелекту у термінах компетентностей: здатність до ідентифікації і виявлення власних емоцій та інших людей; здатність до регуляції емоцій; здатність до використання емоцій у мисленні і діяльності. Вони входять до складу інтегральної компетентності, яку необхідно сформувати у процесі професійної підготовки майбутніх викладачів вищої школи. На основі інтегральної моделі емоційного інтелекту визначено шляхи формування емоційних здатностей майбутніх педагогів вищої школи. Продовження дослідження ми вбачаємо у конкретизації напрямків розвитку емоційного інтелекту шляхом формування у майбутніх педагогів вищої школи емоційної компетентності та виділення відповідних результатів навчання.

Ключові слова: емоційний інтелект, емоційна компетентність, майбутній педагог вищої школи, інтегральна модель емоційного інтелекту

Актуальність (Introduction). 20-ті роки XXI століття ознаменувалися небаченим розширенням можливостей пересічної людини в отриманні знань та якості комунікацій, поставивши на порядок денний складні запитання до професіоналів в галузі вищої освіти в аспекті необхідності швидкої модернізації педагогічних процесів в швидкоплинних умовах глобального світу. Вирішенні цих складних завдань і викликів, що постали перед вітчизняною освітою, відбувається не в останню чергу на засадах компетентнісного підходу до професійної підготовки фахівців. Саме цей підхід покладено в основу останніх нормативних документів, що регулюють функціонування освіти взагалі і, зокрема, вищої освіти. На засадах компетентнісного підходу розробляються Державні стандарти професійної підготовки фахівців. Ці та інші документи встановлюють напрями модернізації вищої освіти, взагалі, та корекції професійної підготовки магістрів спеціальності «Педагогіка вищої школи» (з 2015 року «Освітні, педагогічні науки»), зокрема.

В умовах реформування вищої освіти спостерігається зміна функцій викладача вищої школи, насамперед, зростання значення фасилітативної складової викладацької діяльності. Ці тенденції викликають дедалі більше зростання потреби в педагогах вищої школи, здатних якісно забезпечити професійне стимулювання інтелектуальної та емоційної активності студентів. За таких умов на передній план професійної підготовки майбутніх педагогів вищої школи виходить формування добре розвиненого емоційного інтелекту – якості, яка дедалі більше стає предметом дослідження фахівців гуманітарного профілю: філософів, психологів, соціологів (Г. Гарднер, Д. Гоулман, С. Дерев'янка, В. Зарицька, Є. Ільїн, Дж. Майєр, Е. Носенко, А. Чеботар та ін.).

Аналіз останніх джерел та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Науковцями обґрунтовано та експериментально перевірено засоби розвитку складових емоційного інтелекту в системі професійної підготовки фахівців гуманітарного профілю. Виділено основні ознаки, які доводять правомірність виділення емоційного інтелекту в окремий вид: наявність реакцій в особистості на предмети, об'єкти, ситуації, з якими стикається особистість у процесі життєдіяльності, які можуть бути адекватними чи неадекватними; оцінка особистістю реакцій на предмети, об'єкти, ситуації інших людей; здатність визначати роль емоцій у житті людини; здатність виявляти емоції відповідно до ситуації або всупереч їй; здатність особистості контролювати свої емоції; здатність особистості розпізнавати й управляти емоціями інших людей; здатність особистості використовувати емоції для досягнення поставленої мети; рівень розвитку емоційної сфери можна вимірювати за конкретними методиками, про що свідчать експериментально перевірені психологічні дослідження; сам факт виділення в психологічній науці емоцій як особливого класу суб'єктивних переживань, відчуттів приємного чи неприємного ставлення людини до світу і до людей, до процесу і результату її практичної діяльності (В. Зарицька).

Спираючись на дослідження І. Андрєєвої [1], С. Дерев'янка [2;3] та Б. Лемберга [4], визначимо емоційний інтелект як здатність ідентифікувати, використовувати, розуміти емоції і керувати ними; здатність, яка дозволяє знизити стрес, навчитися ефективному спілкуванню, подоланню перешкод і вирішенню конфліктів. Таке розуміння емоційного інтелекту спирається на класичні праці Р. Бар-Она, Д. Гоулмана, Дж. Меєра, П. Селовея, Д. Карузо.

Цікавим є розгляд емоційного інтелекту Е. Носенком, який трактує його як інтегральну особистісну властивість. Він виділяє внутрішні (диспозиційні) та зовнішні компоненти, які

зумовлюють стресозахисну та адаптивну функції. Зовнішні компоненти виявляються в ознаках перебігу емоційного процесу [5, с. 71].

Важливе значення для нашого дослідження відіграє інтегративна модель емоційного інтелекту, розроблена І. Андрєєвою. Згідно з нею, ієрархічна структура емоційного інтелекту містить «інтелект індивіда» (емоційний інтелект як «можливість»), «інтелект суб'єкта діяльності» (інтегративний емоційний інтелект як когнітивно-особистісне освіту) і «інтелект особистості» (інтегративний емоційний інтелект у взаємозв'язку з іншими особистісними характеристиками) [1, с. 222].

Розкриттю особливостей розвитку емоційного інтелекту у фахівців гуманітарних професій присвячено праці С. Дерев'янка, В. Димань, А. Дудолодової, М. Журавльової, В. Зарицької, О. Милославської, О. Нечипорук та інших фахівців психологічної та педагогічної науки. Комплекс цих досліджень дозволив окреслити методологічні проблеми визначення феномену емоційного інтелекту та намітити можливості його операціоналізації на конкретно-наукових рівнях методології. Між тим у педагогічному дискурсі проблема розвитку емоційного інтелекту на цей час вивчена недостатньо, зокрема все більш актуальною постає проблема розвитку емоційного інтелекту майбутніх педагогів вищої школи.

Мета (Purpose) полягає в обґрунтуванні можливості розвитку елементів емоційного інтелекту у майбутніх педагогів вищої школи на основі трьох механізмів функціонування емоційного інтелекту та місця цих елементів в їхній інтегральній компетентності у вигляді відповідних здатностей.

На основі мети були поставлені такі *завдання дослідження*:

1. Дослідити структуру емоційного інтелекту з метою виділення його елементів, які піддаються розвитку у дорослому віці.

2. Встановити взаємозв'язок між виділеними елементами емоційного інтелекту та професійними компетентностями, які необхідно сформувати у майбутніх педагогів вищої школи, уточнити елементи їхньої інтегральної професійної компетентності, ввівши до її складу емоційні здатності.

3. Намітити шляхи формування емоційних здатностей майбутніх педагогів вищої школи у процесі їхньої професійної підготовки на основі інтегральної моделі емоційного інтелекту.

Методи (Methods). У дослідженні застосовано аналіз структури емоційного інтелекту з точки зору можливості розвитку його елементів у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів вищої школи; моделювання навчальної діяльності студентів з метою розвитку елементів емоційного інтелекту у процесі вивчення дисциплін «Основи педагогічної майстерності», «Педагогічна техніка», «Педагогічна та професійна психологія»; акмеологічний аналіз реальних систем діяльності викладачів вищої школи у процесі вивчення педагогічних дисциплін з метою виявлення особливостей систем діяльності, що сприяли розвитку складових емоційного інтелекту.

На підставі досліджень В. Шадрікова [7; 8], Д. Ушакова [9] й І. Андрєєвої [1] ми визначаємо здібності як властивості функціональних систем, що реалізують окремі психічні функції, що мають індивідуальну міру виразності і виявляються в успішності і якісній своєрідності освоєння і реалізації діяльності. За такої інтерпретації поняття «здатності» можна розглянути як «можливості людини».

Зазначимо, що ми розрізняємо поняття «здатність» та «здібність». Згідно словнику «Словопедія» здібність «означає наявність природжених задатків якогось таланту, розумових властивостей чи нахил до якогось уміння» [6], тобто йдеться про задатки, які є у людини від народження. У тому ж словнику поняття «здатність» означає «набуту властивість чи підхожість людини або речі до чогось» [6].

І. Андрєєва, ґрунтуючись на дослідженнях В. Шадрікова стосовно здібностей [8], будує інтегральну модель емоційного інтелекту, виділяючи три види інтелекту: природний інтелект як інтелект індивіда, культурний інтелект як інтелект суб'єкта діяльності та інтелект особистості. Виходячи з цього, у ієрархічній структурі емоційного інтелекту (EI) дослідниця пропонує виділити три компоненти: емоційний інтелект індивіда, емоційний інтелект суб'єкта діяльності та емоційний інтелект особистості [1]. Ґрунтуючись на цій моделі структури

емоційного інтелекту, конкретизуємо структуру емоційного інтелекту майбутніх педагогів вищої школи і визначимо, які складові цієї структури піддаються розвитку у дорослому віці.

Якщо розглядати емоційний інтелект з точки зору першої його структурної складової, тобто емоційного інтелекту індивіда, то очевидним є висновок, що ця складова, за своєю суттю створюючи фундамент для розвитку емоційного інтелекту у майбутньому, не може зазнавати змін у дорослому віці. Цей висновок ґрунтується на розумінні емоційного інтелекту індивіда як властивості людини, яку утворюють спадкові задатки загального інтелекту, властивості темпераменту та «потенційні «можливості» (abilities) для розвитку здатностей до розуміння емоцій та управління ними» [1, с. 223]. Проте другий і третій компоненти структури емоційного інтелекту майбутнього педагога вищої школи, тобто емоційний інтелект суб'єкта діяльності та емоційний інтелект особистості, можуть бути розвинені.

Основою такого розвитку є наявність трьох різних механізмів функціонування емоційного інтелекту [1; 2, 3]: емоційність сама по собі; фасилітація та інгібіція потоків емоційної інформації (керування емоціями); спеціалізовані центральні механізми.

Перший механізм функціонування емоційного інтелекту вказує на необхідність створення особливого, «емоційно зафарбованого» навчального середовища, максимально наближеного до професійної діяльності майбутнього педагога вищої школи. Таке середовище дозволяє розширити діапазон емоцій, які відчуває студент, що, у свою чергу, породжує варіативність оцінок педагогічних подій і фактів, стратегій поведінки викладачів у різних ситуаціях та моделях майбутньої професійної діяльності. Тобто, таким середовищем постає емоційно забарвлене контекстне навчання майбутній професії.

У нашому дослідженні таке середовище створювалося під час вивчення комплексу дисциплін «Основи педагогічної майстерності», «Педагогічна техніка», «Педагогічна та професійна психологія». Майбутні педагоги вищої школи проходили навчання під керівництвом досвідчених педагогів, діяльність яких була прикладом вияву педагогічної майстерності, аналізували зразки діяльності різних викладачів. Особливого значення у такому контекстному навчанні набувають проблемні ситуації, які викликають у студентів відчуття невідповідності між особистісними очікуваннями і реальною дійсністю. Важливим у цьому плані був акмеологічний аналіз різних реальних систем діяльності викладачів, їх порівняння та узагальнюючі висновки, до яких приходили магістранти. Значний за обсягом матеріал для таких обговорень давали відвідування семінарів, асистентська практика, участь у науково-методичних конференціях. створення такого освітнього середовища, наповненого діяльністю у контексті майбутньої професії, мало особливе значення для розвитку емоційного інтелекту суб'єкта діяльності.

Другий механізм функціонування емоційного інтелекту передбачає суб'єкт-суб'єктний характер організації контекстного навчання, за якого викладач стає фасилітатором, поєднуючи у собі ознаки керівника, лідера та учасника процесу. Разом з тим у процесі такого навчання необхідно задіювати механізми негативного впливу окремих особистостей на студентів, поступово навчаючи їх протистояти таким впливам.

Третій механізм функціонування емоційного інтелекту вказує на його особливість і окремішність, його відміну від інших видів інтелекту. Задіяння цього механізму забезпечується символічною репрезентацією емоцій, залученням стратегій саморегуляції, які дозволяють керувати емоціями, набуттям майбутніми педагогами вищої школи певних моторних навичок (наприклад, суггестивне освоєння певного набору жестів, які забезпечують безвербальне керування навчальним процесом та поведінкою студентів, або певним чином емоційно забарвлена інтонована мова, що забезпечує вербальне керування навчальним процесом).

Організація процесу професійної підготовки майбутніх педагогів вищої школи, що ґрунтувалася на задіянні другого і третього механізмів функціонування емоційного інтелекту, сприяла формуванню і розвитку третьої структурної складової емоційного інтелекту – інтелекту особистості. Це формування і розвиток інтелекту особистості відбувалося у вигляді стійких взаємозв'язків емоційного інтелекту з такими важливими рисами особистості, як емоційна креативність, адаптивність, самоприйняття і прийняття інших, товариськість, інтернальність, емоційна комфортність.

Наявність трьох механізмів функціонування емоційного інтелекту вказує на його

триєдину структуру. Отже, напрямками розвитку емоційного інтелекту майбутніх педагогів вищої школи, зокрема, його емоційного інтелекту суб'єкта діяльності та емоційного інтелекту особистості є: а) ідентифікація і виявлення емоцій (власних (вербальне або невербальне); інших людей (невербальне сприйняття або емпатія); б) регуляція емоцій (власних та інших людей); в) використання емоцій у мисленні і діяльності (гнучке планування; творче мислення; переключення уваги; мотивація) [1; 2].

Подана вище структура емоційного інтелекту показує, що у термінах компетентностей її компоненти можна сформулювати так: а) здатність до ідентифікації і виявлення власних емоцій (вербальне або невербальне) та інших людей (невербальне сприйняття або емпатія); б) здатність до регуляції емоцій (власних та інших людей); в) здатність до використання емоцій у мисленні і діяльності (гнучке планування; творче мислення; переключення уваги; мотивація). У такому вигляді сформульовані здатності є структурними складовими емоційної компетентності. Проте, на наш погляд, не можна ототожнювати це поняття з поняттям емоційного інтелекту. Воно є більш широким, насамперед, тому, що містить емоційний інтелект індивіда, який не можна звести до знань, умінь і навичок, який визначається спадковими чинниками і формується у дитячому віці насамперед завдяки сімейному вихованню.

У освітньо-професійній програмі професійної підготовки магістрантів спеціальності «Освітні, педагогічні науки» Класичного приватного університету (м. Запоріжжя), міститься таке формулювання інтегральної компетентності: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі вищої освіти або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів психології та педагогіки, теорії і методики професійної освіти, проведення досліджень й здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов. Така здатність неможлива без належно сформованих здатностей емоційного інтелекту. Адже вони забезпечують успішність діяльності педагога вищої школи з розпізнавання, розуміння, управління емоціями, внаслідок чого він має можливість ефективно адаптуватися до емоціогенних подій, якими так багате життя викладача вищої школи. Сформульовані таким чином, елементи емоційного інтелекту входять до структури інтегральної професійної компетентності майбутнього педагога вищої школи і на цій основі можна сформулювати відповідні результати навчання, що підлягають виявленню, вимірюванню і оцінюванню.

Результати (Results). Доведено, що у структурі емоційного інтелекту містяться його елементи, які піддаються розвитку у дорослому віці. До них відносяться емоційний інтелект суб'єкта діяльності та емоційний інтелект особистості, можуть бути розвинені у майбутніх педагогів вищої школи шляхом спеціальної організації їхньої професійної підготовки.

Встановлено взаємозв'язок між виділеними елементами емоційного інтелекту та професійними компетентностями, які необхідно сформувати у майбутніх педагогів вищої школи. Зокрема, у термінах компетентностей компоненти структури емоційного інтелекту можна сформулювати так: а) здатність до ідентифікації і виявлення власних емоцій (вербальне або невербальне) та інших людей (невербальне сприйняття або емпатія); б) здатність до регуляції емоцій (власних та інших людей); в) здатність до використання емоцій у мисленні і діяльності (гнучке планування; творче мислення; переключення уваги; мотивація). У такому вигляді сформульовані здатності є структурними складовими емоційної компетентності і входять до складу інтегральної компетентності, яку необхідно сформувати у процесі професійної підготовки майбутніх викладачів вищої школи.

На основі інтегральної моделі емоційного інтелекту визначено шляхи формування емоційних здатностей майбутніх педагогів вищої школи: ідентифікація і виявлення емоцій (власних (вербальне або невербальне); інших людей (невербальне сприйняття або емпатія); регуляція емоцій (власних та інших людей); використання емоцій у мисленні і діяльності (гнучке планування; творче мислення; переключення уваги; мотивація).

Висновки і перспективи (Discussion). Результати дослідження доводять можливість розвитку елементів емоційного інтелекту у майбутніх педагогів вищої школи на основі трьох механізмів функціонування емоційного інтелекту. Ці можливості реалізуються шляхом створення особливого, «емоційно зафарбованого» навчального середовища, наповненого емоційно забарвленим контекстним навчанням майбутньої професії. Інтегральна

компетентність як датність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі вищої освіти або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів психології та педагогіки, теорії і методики професійної освіти, проведення досліджень й здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов, неможлива без належно сформованих здатностей емоційного інтелекту.

Продовження дослідження ми вбачаємо у конкретизації напрямків розвитку емоційного інтелекту шляхом формування у майбутніх педагогів вищої школи емоційної компетентності та виділення відповідних результатів навчання. Для цього необхідно побудувати модель розвитку емоційного інтелекту майбутніх педагогів вищої школи, ядром якої будуть організаційно педагогічні умови такого формування.

Список використаних джерел

1. Андреева И. Н. Эмоциональный интеллект как феномен современной психологии. Новополюк : ПГУ, 2011. 388 с.
2. Дерев'янюк С. Актуалізація емоційного нтелекту в емоціогенних умовах. *Соціальна психологія*. Київ. 2008. № 1(27). С. 96-104.
3. Дерев'янюк С. П. Складові емоційного інтелекту та їх значення в процесі соціально-психологічної адаптації студентів. *Вісник Чернігівського держ. пед. ун-ту ім. Т.Г. Шевченка*. Серія: Психологічні науки. Вип. 41. Т. 1. Чернігів, 2006. С. 87–89.
4. Лемберг Б. Эмоциональный интеллект: как разум общается с чувствами. Санкт-Петербург : Вектор, 2013. 192 с.
5. Носенко Е. Л., Коврига Н. В. Эмоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції: монографія. Київ, 2003. 158 с.
6. Словопедія. Як ми розмовляємо. URL: <http://slovopedia.org.ua/34/53399/33208.html>
7. Шадриков, В.Д. Способности человека. Москва; Воронеж : Ин-т практ. психол. НПО «МОДЭК», 1997. 285 с.
8. Шадриков В. Д. Ментальное развитие человека. Москва : Аспект Пресс, 2007. 284 с.
9. Ушаков Д. В. Интеллект: структурно-динамическая теория. Москва : ИП РАН, 2003. 259 с.

References

1. Andreeva, I. N. (2011). EHmocional'nyj intellekt kak fenomen sovremennoj psihologii. Novopolock : PGU. 388 p . [in Russian].
2. Derevianko, S. (2008). Aktualizatsiia emotsiinoho ntelektu v emotsiohennykh umovakh. *Sotsialna psykholohiia*. Kyiv. 1(27), 96-104. [in Ukrainian].
3. Derevianko, S. P. (2006). Skladovi emotsiinoho intelektu ta yikh znachennia v protsesi sotsialno-psykholohichnoi adaptatsii studentiv. *Visnyk Chernihivskoho derzh. ped. un-tu im. T.H. Shevchenka. Serii: Psikhologichni nauky*. (Vol. 41), (T. 1). Chernihiv. pp. 87–89. [in Ukrainian].
4. Lemberg, B. (2013). EHmocional'nyj intellekt: kak razum obshchaetsya s chuvstvami. Sankt-Peterburg : Vektor. 192 p. [in Russian].
5. Nosenko E. L., Kovryha, N. V. (2003). Emotsiinyi intellekt: kontseptualizatsiia fenomenu, osnovni funktsii: monohrafiia. Kyiv,. 158 p. [in Ukrainian].
6. Slovopediia. Yak my rozmovliaiemo. URL: <http://slovopedia.org.ua/34/53399/33208.html> [in Ukrainian].
7. Shadrikov, V.D. Sposobnosti cheloveka. Moskva; Voronezh : In-t prakt. psihol. NPO «MODEHK», 1997. 285 s. [in Russian].
8. SHadrikov, V. D. (2007). Mental'noe razvitie cheloveka. Moskva : Aspekt Press. 284 p. [in Russian].
9. Ushakov D. V. Intellekt: strukturno-dinamicheskaya teoriya. Moskva : IP RAN, 2003. 259 p. [in Russian].

ЭЛЕМЕНТЫ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ИНТЕГРАЛЬНОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩЕГО ПЕДАГОГА ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ
Веритова О. В.

Аннотация. В педагогическом дискурсе проблема развития эмоционального интеллекта в настоящее время изучена недостаточно, в частности все более актуальной становится проблема развития эмоционального интеллекта будущих педагогов высшей школы. Цель исследования заключается в обосновании возможности развития элементов эмоционального интеллекта у будущих педагогов высшей школы на основе трех механизмов функционирования эмоционального интеллекта и места этих элементов в интегральной компетентности в виде соответствующих способностей. Методы. В исследовании применен анализ структуры эмоционального интеллекта с точки зрения возможности развития его элементов в процессе профессиональной подготовки будущих педагогов высшей школы; моделирование учебной деятельности студентов; акмеологический анализ реальных систем деятельности преподавателей высшей школы в процессе изучения педагогических дисциплин. Результаты исследования: установлено, что в структуре эмоционального интеллекта эмоциональный интеллект субъекта деятельности и эмоциональный интеллект личности поддаются развитию во взрослом возрасте; сформулированы компоненты структуры эмоционального интеллекта в терминах компетентностей: способность к идентификации и выявления собственных эмоций и других людей; способность к регуляции эмоций; способность к использованию эмоций в мышлении и деятельности. Они входят в состав интегральной компетентности, которую необходимо сформировать в процессе профессиональной подготовки будущих преподавателей высшей школы. На основе интегральной модели эмоционального интеллекта определены пути формирования эмоциональных способностей будущих педагогов высшей школы. Продолжение исследования мы видим в конкретизации направлений развития эмоционального интеллекта путем формирования у будущих педагогов высшей школы эмоциональной компетентности и выделение соответствующих результатов обучения.

Ключевые слова: эмоциональный интеллект, эмоциональная компетентность, будущий педагог высшей школы, интегральная модель эмоционального интеллекта

ELEMENTS OF EMOTIONAL INTELLIGENCE AS A COMPONENT OF THE INTEGRATED PROFESSIONAL COMPETENCE OF THE FUTURE TEACHER OF A HIGHER EDUCATION INSTITUTION

Verytova O.V.

Abstract. Relevance. In pedagogical discourse, the problem of development of emotional intelligence is currently insufficiently studied, in particular, the problem of development of emotional intelligence of future teachers of higher education institutions is becoming ever more relevant. The purpose of the study is to substantiate the possibility of the development of elements of emotional intelligence in future teachers of higher education institutions on the basis of three mechanisms of functioning of emotional intelligence and the place of these elements in integral competence in the form of corresponding abilities. Methods. The study applies the analysis of the structure of emotional intelligence from the point of view of the possibility of the development of its elements in the process of training future teachers of higher education institutions; modeling of learning activity of students; acmeological analysis of the real systems of activities of teachers of higher education institutions in the process of studying pedagogical disciplines. Results of the study: it was found that in the structure of emotional intelligence, the emotional intelligence of the subject of activity and the emotional intelligence of the personality are amenable to development in adulthood; the components of the structure of emotional intelligence in terms of competence were formulated: the ability to identify the own emotions and emotions of other people; ability to regulate emotions; ability to use emotions in thinking and carrying out of activities. They are part of the integral competence, which must be formed in the process of professional training of future teachers of higher education institutions. On the basis of the integral model of emotional intelligence, the ways of forming the emotional abilities of future teachers of higher education institutions were determined. We see the continuation of the study in specifying the directions of development of emotional intelligence by forming emotional competence at future teachers of higher education institutions and highlighting the corresponding learning outcomes.

Key words: emotional intelligence, emotional competence, будущий teacher of a higher education institution, integral model of emotional intelligence